

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság a Nahátszentpéteri Törvényszék 13.P.20.721/2021/93. ítélete és a Dehátszentpéteri Ítéltábla Pkf.I.25.931/2021/2. ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése, XV. és XXVIII. cikke tekintetében elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény 28. cikke vonatkozásában visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Indokolás

I.

[1] Az indítványozó Aggodalmaskodó Ágoston az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Dehátszentpéteri Ítéltábla Pkf.I.25.931/2021/2. sorszámú, illetve a Nahátszentpéteri Törvényszék 2020. május 31-én kelt 13.P.20.721/2021/93. sorszámú ítélete ellen, mivel álláspontja szerint a támadott ítélet ellentétes az Alaptörvény (a továbbiakban: At.) IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadságával, a XV. cikkben foglalt egyenlő bánásmód követelményével, az XXVIII. cikk szerinti tisztességes eljárás követelményével, illetve a 28. cikkel, mely a bíróságok számára a jogértelmezéssel kapcsolatban fogalmaz meg követelményeket.

[2] Az indítványozó előadta, hogy független országgyűlési képviselő, aki közel félmillió követőtáborral rendelkezik közösségi média-csatornáján, ahol 2020. november 12-én 18 óra 52 perckor bejegyzést tett közzé. Ebben kifejtette, hogy álláspontja szerint a közösségi média platformok algoritmus-vezérelt, sok esetben önkényes beavatkozása az állampolgárok véleménynyilvánítási szabadságába állami kontroll nélkül megengedhetetlen, ezért kezdeményezni fogja az Országgyűlésnél a közösségi médiaszolgáltatók törvényi szabályozását. Az Indítványozó a kérdéses bejegyzésben a közösségi médiaszolgáltatók működésével kapcsolatban fogalmazott meg kritikát és arra buzdította követőit, hogy mérsékeljék a közösségi média platformok használatát és törekedjenek több nézőpontot megjelenítő forrásokból tájékozódni. A bejegyzés közzétételét követő napon Indítványozó bejegyzését a közösségi médiaszolgáltató (a továbbiakban: szolgáltató) arra hivatkozva törölte, hogy az álhíreket tartalmazott. Az Indítványozó ezt követően egy bejegyzésében tudatta követőivel a történeteket, mire a szolgáltató az Indítványozó felhasználói fiókját ideiglenesen felfüggesztette. Ezt követően az Indítványozó egy képviselőtársa fiókján keresztül a közösségi szolgáltatóhoz fordult és jelezte, hogy a szolgáltató által használt algoritmus feltehetően tévesen szűrte ki a bejegyzését, majd később az általa használt szavak miatt tévesen zárta a fiókját és kérte a fiók reaktiválását, illetve a bejegyzés helyreállítását. Tekintettel arra, hogy 2021. január 12-ig a szolgáltató a megkeresésére nem reagált, a bejegyzés láthatóságát nem állította vissza, illetve a fiókot nem reaktiválta, Indítványozó bírósághoz fordult.

[3] Az Indítványozó a peres eljárás során arra hivatkozott, hogy a szolgáltató eljárása sértette a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:43.§ c) pontjában nevesített személyiségi jogát, mivel a szolgáltató üzleti érdekére tekintettel őt – kifejtett véleményére tekintettel – hátrányos megkülönböztetésben részesítette. A Nahátszentpéteri Törvényszék fenti ítéletében megállapította, hogy nem bizonyítható minden kétséget kizáróan, hogy a szolgáltató az Indítványozó Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2:43.§ c) pontjában nevesített személyiségi jogát megsértette volna.

[4] Az indítványozó fellebbezett az ítélet ellen. A másodfokon eljáró Dehátszentpéteri Ítéletábla azonban a Pkf.I.25.931/2021/2. számon hozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[5] Az indítványozó az Abtv. 27. §-a alapján a döntések megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint az At. IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás szabadságával ellentétes döntések születtek, ugyanis az At. 28. cikke szerint a „bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.” Azáltal pedig, hogy a bíróságok döntésük meghozatalakor nem mérlegelték megfelelően az Indítványozó véleménynyilvánításhoz való alapvető jogát, súlyosan megsértették az előbbi követelményt. Álláspontja szerint a szolgáltató a vele szemben megfogalmazott kritikát szankcionálta azzal, hogy törölte a bejegyzését, majd felfüggesztette a fiókját. Miután pedig az Indítványozó kifejezett kérésére sem került vissza a bejegyzés, illetve a fiókja nem került reaktiválásra, a bírósághoz fordult ultima ratio jelleggel személyiségi jogai védelme érdekében; az alkotmányos alapokon álló személyiségi jogainak védelmét azonban a bíróság elmulasztotta biztosítani. Ezáltal pedig az Indítványozó szerint nem tett eleget a bíróság annak a kötelességének, hogy a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Ugyanezen okból sérült az At. XV. cikkében foglalt diszkriminációtilalom követelménye is. Az Indítványozó álláspontja szerint ugyanis a szolgáltató őt a kifejtett véleményére tekintettel hátrányosan megkülönböztette és a bíróság ennek ellenére nem biztosított megfelelő jogorvoslatot számára. Az indítványozó indítványában a fentiekén túl hivatkozott az At. XXVIII. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogra is, mivel a bíróság nem vette figyelembe, hogy számára nem áll rendelkezésre olyan más jogi eszköz, amelyre hivatkozással jogvédelemért folyamodhatott volna, így személyiségi jogainak megsértésére ultima ratio jelleggel hivatkozott.

II.

[6] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

(3) A nők és a férfiak egyenjogúak.

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

III.

[7] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróságnak először az alkotmányjogi panasz befogadásáról kell döntenie, melynek során vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29-31. § szerinti feltételeket.

[8] 2. A testület megállapította, hogy jelen esetben az indítványozó felperes volt az alkotmányjogi panasszal érintett eljárásokban, melyek során jogait kívánta érvényesíteni, így érintettsége az ügyben fennáll. A másodfokú döntéssel szemben rendes jogorvoslatnak helye nincs, így az indítványozó kimerítette a jogorvoslati lehetőségeit is.

Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Megállapítható, hogy az indítvány határidőben benyújtottnak minősül.

[9] 3. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) ABH, Indokolás [30]}. A feltételek meglétének vizsgálta az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

[10] Az Abtv. 52. § (1) bekezdésének megfelelően az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Ugyanezen szakasz (1b) bekezdése nevesíti, hogy mikor minősül a kérelem határozottnak. E körben az e) pont szerint a kérelemnek egyértelműen meg kell jelölnie az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az At. megjelölt rendelkezéseivel.

[11] Az indítvány megfelel a határozott kérelem követelményének az At. IX. cikk (1) bekezdés szerinti véleménynyilvánítás szabadsága, a XV. cikkben foglalt egyenlő bánásmód követelménye és a XXVIII. cikkben foglalt tisztességes eljáráshoz való jog tekintetében is, ugyanis azokkal összefüggésben az indítványozó önálló, alkotmányjogilag értékelhető indokolást terjesztett elő. Az Indítványozó sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták azt, hogy az alperes megsértette az At. IX. cikk (1) bekezdéséből fakadó véleménynyilvánítási szabadságát, mégpedig diszkriminatív, a XV. cikkben foglalt egyenlő bánásmódhoz való jog megsértésén keresztül és ennek ellenére a bíróságok nem vették figyelembe az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való jogát, amelyet a XXVIII. cikk garantál.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó ezen érvelése megfelel a határozott kérelemmel szemben támasztott követelményeknek.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt e körben befogadta, és érdemben bírálta el.

[12] 4. Az Indítványozó továbbá a 28. cikkben foglalt kötelezettség megsértésére hivatkozott azzal az érveléssel, hogy a bíróság nem vette figyelembe, hogy nem áll rendelkezésére olyan más jogi eszköz, amelyre hivatkozással jogvédelemért folyamodhatott volna, így személyiségi jogainak megsértésére ultima ratio jelleggel hivatkozott. Indítványozó szerint ez kihatott továbbá a XXVIII. cikkben foglalt tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmére is.

Az Alkotmánybíróság már több döntésében is kimondta, hogy a 28. cikkben foglaltak címzettjei a bíróságok, ez a cikk nem fogalmaz meg olyan jogot, amelyre alkotmányjogi panaszt lehetne alapítani. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság „csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki”. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel nem orvosolható” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13], megerősítette többek között: 3231/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [7]}. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az At. 28. cikkének sérelmével összefüggésben önállóan nem, hanem csak a XXVIII. cikkel együtt vizsgálta.

[13] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt emiatt az At. 28. cikk tekintetében visszautasította.

IV.

[14] Az indítvány egyebekben nem megalapozott.

[15] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az At.-ben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntésalaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) ABH, Indokolás [18]} Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el azonban az ítélező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak a megtartását vizsgálhatja felül.

[16] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben szükségesnek tartja azt is kiemelni, hogy az At. 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy az ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {pl. 7/2013. (III. 1.) ABH, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) ABH, Indokolás [17]}. A bíróságnak tehát a jogszabályok által kijelölt értelmezési kereteken belül kell azonosítaniuk az eléjük kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, valamint a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján tehát azt vizsgálta, hogy a bíróságok helyesen ítélték-e meg a szóban forgó ügynek a véleménynyilvánítás szabadságával és az egyenlő bánásmódhoz való joggal összefüggő kapcsolatát, valamint, hogy nem sérült-e az Indítványozó tisztességes eljáráshoz való joga.

[17] Mindenekelőtt rögzíteni szükséges, hogy „a bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az At. 28. cikkének

érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az At.-ben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e.” {3/2015. (II. 2.) ABH, Indokolás [18]}. „A jogszabályok értelmezése tehát az At.-ből fakadóan a bíróságok feladata, míg az Alkotmánybíróság hatásköre a jogszabályok, illetve - az Abtv. 27. §-a szerinti eljárásban - a bírói ítéletekben megjelenő jogértelmezés alkotmányosságának vizsgálatára terjed ki” {3151/2013. (VII. 24.) ABH, Indokolás [21]}. Az Alkotmánybíróság már többször rámutatott arra, hogy: „[a]z Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit [...] akkor bírálhatja felül, ha azok az At. megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz” {3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [22; 16/2016. (X. 20.) ABH, Indokolás [16]; 17/2016. (X. 20.) ABH, Indokolás [25]}.

[18] A fentiek alapján tehát az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben azt kellett megválaszolnia, hogy a bíróság ítéletében kellően érvényre juttatta-e az Indítványozó által hivatkozott alkotmányos alapjogok tartalmát.

[19] 2. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy nem helytálló az Indítványozó azon érve, miszerint sérült volna az At. XXVIII. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való joga. Ezt ugyanis arra alapozza, hogy az eljáró bíróság döntésének meghozatala során nem vette figyelembe, hogy számára nem áll rendelkezésre olyan más jogi eszköz, amelyre hivatkozással jogvédelemért folyamodhatott volna, így személyiségi jogainak megsértésére ultima ratio jelleggel hivatkozott. A bíróság megállapította, hogy a hátrányos megkülönböztetés ténye minden kétséget kizáróan nem igazolható. „Az Alkotmánybíróság az At. 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az At. 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel {elsőként lásd: 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]}.

[20] Az At. az Alkotmánybíróság számára nem biztosít vizsgálati lehetőséget ahhoz, hogy a jogalkalmazó az adott, konkrét ügyben helytállóan értékelte-e a bizonyítékokat, illetve a mérlegelésének eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. Így az ügy kedvezőtlen elbírálása értelemszerűen nem lehet alapja a tisztességes eljáráshoz való jog megsértésének, ezen az Indítványozó ultima ratio jellegre való hivatkozása sem változtat. A tényállás megállapítása, illetve ennek során a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban kizárólag a jogalkalmazó számára fenntartott feladat” {13/2014. (IV. 18.) ABH, Indokolás [51]}. Ugyanakkor „[a]z Alkotmánybíróságnak az alkotmányjogi panasz alapján folytatott eljárásokban elsősorban jogvédelmi szerepe van, mert az Abtv. 26-27. §§ rendelkezései értelmében az a feladata, hogy az At.-ben elismert alapjogoknak ténylegesen érvényt szerezzen. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladatához tartozik annak megválaszolása is, hogy egy adott jogszabály mely jogalkalmazói értelmezése található az At.-ben elismert jogokban rejlő egyes követelményekkel” {13/2014. (IV. 18.) ABH, Indokolás [51]}.

[21] 3. Az Indítványozó hivatkozott továbbá az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére.

[22] 3.1 Álláspontja szerint a szolgáltató felület öt kifejtett véleménye miatt hátrányos megkülönböztetésben részesítette. Az At. XV. cikkében foglalt egyenlő bánásmód követelménye nem minden életviszonyra kiterjedő alapjog, az egyenlő bánásmódhoz való jog nem a személyiség teljes egészét, hanem csupán annak immanens, az egyén személyiségét, identitását, önazonosságát meghatározó részét. A védett tulajdonságokat részben az At. sorolja fel, ezt pedig törvény bontja ki részletesebben. Az At. XV. cikk (2) bekezdése egy nyílt felsorolást tartalmaz, amely tartalmazza a politikai vagy más véleményt, mint védett tulajdonságot. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza és megerősíti azt, hogy a 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) - figyelemmel az uniós jogból eredő kötelezettségekre is - az Alkotmánybíróság értelmezését követve határozza meg az egyenlő bánásmód követelményét és megsértésnek egyes eseteit [v.ö.: 41/2007. (VI. 20.) AB határozat, ABH 2007, 551, 557.].

[23] 3.2 Az Ebktv. tehát az At. diszkrimináció tilalmára vonatkozó és esélyegyenlőségi rendelkezéseivel összhangban álló szabályozást tartalmaz. Fontos azt is hangsúlyozni, hogy az irányadó alkotmányossági mércének megfelelően az Ebktv. 2. §-a - a hátrányos megkülönböztetést tilalmazó és szankcionáló jogszabályok koherenciájának biztosítása érdekében - úgy rendelkezik, hogy az egyenlő bánásmód követelményére vonatkozó, külön jogszabályokban meghatározott rendelkezéseket az Ebktv. rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni (v.ö.: a Ptk. felhívott rendelkezésével, azaz a 2:43. § c) pontjával). Az Ebktv. 5. § a) pontja értelmében az egyenlő bánásmód követelményét az adott jogviszony tekintetében köteles megtartani, aki előre meg nem határozott személyek számára szerződés kötésére ajánlatot tesz vagy ajánlattételre felhív.

[24] 3.3 Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a közösségi médiaszolgáltató felületekre ebben a tekintetben kiterjed az Ebktv. hatálya, hiszen előre meg nem határozott személyek számára szerződés kötésére ajánlatot tesz a felületre való regisztráció során. A rendelkezés mindazonáltal csakis az adott jogviszony, tehát a szerződéskötés folyamatára tekintettel kell betartania ezen követelményt. A szerződés megkötését nem tagadhatja meg az egyén védett tulajdonsága miatt. Tekintettel arra, hogy ezen követelménynek a szolgáltató eleget tett, hiszen az Indítványozó a platformjára regisztrált és a szerződés megkötése annak az Indítványozó által való elfogadásával megtörtént, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése nem állapítható meg, így a panaszt az Alkotmánybíróság ebben a tekintetben is elutasítja.

[25] 4. Ezt követően az Alkotmánybíróság a közösségi médiaszolgáltatók működésének polgári jogi kereteit vizsgálta a véleménynyilvánítás szabadsága érvényesülésének szempontjából.

[26] 4.1 Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság előzetesen megjegyzi, hogy szerepfelfogásában kulcsszerepet kell, hogy játsszon az alkotmányfejlesztés és az alkotmányos kultúra fejlesztése. Döntéseit ugyanis csak alkotmányjogi érvekre alapozhatja, ugyanakkor az Országgyűléssel szemben nem köti a közvélemény nyomása vagy erkölcsi és tudományos irányzatok sem, hanem az At. egésze a kiindulópontja. Az Alkotmánybíróság értelmezéseiben megfogalmazza az At. és a benne foglalt jogok elvi alapjait, és ítéleteivel koherens rendszert alkot; ebben az eljárásában szabadságot élvez, amíg az alkotmányosság fogalmának keretén belül marad. Ennek során arra figyelemmel jár el az Alkotmánybíróság, hogy a tőle származó alkotmányértelmezés annyiban különbözik az egyéb értelmezésektől, hogy az erga omnes hatályú, s így adott esetben még magát a törvényhozó hatalmat is köti.

[27] Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság elvi jelentőséggel mutatott rá, hogy messzemenően figyelembe kell venni a hatalmi ágak megosztásának elvét, amely a magyar államszervezet legfontosabb szervezeti és működési alapelve. {31/1990. (XII.18.) ABH}. A testület jelen határozatának meghozatalakor is szem előtt tartotta ezt a korábban megfogalmazott alapvetet és ennek megfelelően törekedett álláspontja kifejtésére.

[28] Így ahogyan a jogalkalmazói tevékenység vizsgálatakor is kizárólag alkotmányos összefüggések tekintetében foglalhat álláspontot, úgy a jogalkotó számára sem állapíthat meg részletekbe menő követelményeket. Az azonban mind az At., mind az Abtv. rendelkezései alapján az Alkotmánybíróság feladata, hogy a törvényalkotás és jogalkalmazás számára is megteremtse egyes alkotmányos kérdések értelmezésének alapjait és "kapaszkodót" kínáljon azok méltányos és megfelelő megválaszolására, kiváltképpen akkor, ha ezen válaszok nem egyértelműek. Saját hatáskörében eljárva tehát feladata az indítványban felvetett alkotmányos dilemmák vizsgálata, függetlenül az indítványozó érveinek megalapozottságától és azok ügyében való további relevanciájától. Ebből következően az Alkotmánybíróság feladata meghatározni és elemezni azokat a szempontokat, amelyeken keresztül egy ilyen jellegű alkotmányos kérdéseket felvető ügyben az At.-ben biztosított alapvető jogok érvényesülése megfelelően vizsgálható. Az Alkotmánybíróság ugyanis nem csupán alkotmányvédelmi és normabíráskodási funkciót tölt be, hanem a konkrét alkotmányértelmezés is kötelessége; ezáltal biztosítja az At. autentikus értelmezését és az abban foglalt elveknek megfelelő, koherens jogfejlődést is.

[29] 4.2 Ahogyan arra az Alkotmánybíróság a 19/2014 (V.30.) AB határozatában is kitért, a közösségi oldalak ún. Web 2.0 kategóriába sorolhatók, azaz szerkesztetlen, tartalmi egységet nem alkotó oldalak. A blogok és közösségi oldalak közelebb állnak a VI. cikkben védett magánközlésekhez, mert az ezekben foglalt közlésekhez csak a közlő személy által meghatározott (zárt számú) felhasználó jut hozzá (ismerősök), akiknek ő megengedi, ehhez képest viszont a közszereplők, intézmények Facebook-oldalai kivételek. {19/2014. (V. 30.) ABH, Indokolás [61]} Az Alkotmánybíróság a 165/2011. (XII. 20.) AB határozatában összefoglalta a vélemény- és sajtószabadságra vonatkozó korábbi gyakorlatát, és kimondta, hogy „e szabadságok a plurális, demokratikus társadalom alapvető értékei. A véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, azoknak a kommunikációs alapjogoknak az anyajoga, amelyek az egyén megalapozott részvételét biztosítják a társadalmi és politikai folyamatokban. Az eszmék, nézetek szabad kifejtése a demokratikus társadalom létezésének alapfeltétele [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 171.]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata kezdettől fogva hangsúlyozza, hogy "az egyéni véleménynyilvánítási szabadság szubjektív joga mellett az [At. IX. cikkéből] következik a demokratikus közvélemény kialakulása feltételeinek és működése fenntartásának biztosítására irányuló állami kötelezettség."

[30] 4.3 Az állam ezen kötelezettsége ugyanakkor azt foglalja magában, hogy garantálja azt, hogy a demokratikus részvételt biztosító jogok, így a véleménynyilvánítás szabadsága és az abból levezethető további alapjogok állami korlátozása az Alaptörvénnyel álljon összhangban, azaz feleljen meg a szükségesség és arányosság követelményeinek, valamint hogy a az egyéneknek legyen lehetőségük közvetítő (pl. a sajtó vagy jelen esetben közösségi média platform) nélkül kifejezni véleményüket, illetve azt is, hogy a véleményük kinyilvánításától adott esetben tartózkodhassanak. Nem foglal ugyanakkor az állam pozitív jogvédelmi kötelezettsége magában olyan jellegű intézkedést, amely kötelez egy magánszolgáltatót arra,

hogy biztosítson nyilvánosságot valaki számára. Ez ugyanis nem feltétlenül állna összhangban az At. M) cikk (1) bekezdésében megfogalmazott vállalkozás szabadságával, amely a Ptk. 6:59. § (1)-(2) bekezdéseiben a szerződési szabadság alapelveinek rögzítéseként jelenik meg. A magánautonómia elismerése e formában jelenik meg a szerződési jog világában és ez a szerződési szabadság három fő elemből tevődik össze: a szerződéskötési elhatározás szabadságából, a szerződő partner megválasztásának szabadságából, valamint a szerződési tartalom alakításának szabadságából.

[31] 4.4 Ahogyan a 33/2015. (XII. 3.) ABH is megállapította: a szerződési szabadság „az At. M) cikkéből és a XIII. cikk (1) bekezdéséből következik, tehát nem alapvető jog, azonban önálló alkotmányos jogként élvezzi az At. védelmét, és At.-ben biztosított jognak minősül. A korlátozás alkotmányossága azonban nem az At. I. cikk (3) bekezdése alapján, hanem - figyelemmel a közérdekre is - az észszerűségi tesztet alkalmazva bírálendő el” {Indokolás [26]}.

[32] 4.5 A „szerződési szabadság mint önálló alkotmányos jog [...] korlátozása pedig akkor lehet alaptörvény-ellenes, ha a korlátozásnak nincs alapos oka, a korlátozás nem észszerű” {3298/2014. (XI. 11.) ABH, Indokolás [29]}. Jogszabály tehát a szerződési szabadság lényeges tartalmát is korlátozhatja feltéve, hogy a korlátozásnak kellő súlyú alkotmányos indoka van. Ennek alapján elsősorban a jogalkotó feladata mérlegelni és eldönteni, hogy a közösségi média platformok létrejötte óta bekövetkeztek-e olyan iparági és társadalmi változások, amelyek megalapozzák azt, hogy ezen szolgáltatók szerződési szabadsághoz való jogát korlátozza a már megkötött szerződések tartalmába beleavatkozva, illetve a jövőbeli szerződések tartalmának bizonyos részei tekintetében. Korábban is kimondta az Alkotmánybíróság, hogy ha a társadalmi méretű változások a szerződések nagy tömegét érintik, indokolt - és alkotmányosan nem kifogásolható -, hogy a jogviszonyok megváltoztatására, módosítására a törvényhozás dolgozzon ki általános megoldást. Az állam azonban jogszabállyal a fennálló szerződések tartalmát általában csak ugyanolyan feltételek fennállása esetén módosíthatja, változtathatja meg alkotmányosan, mint amilyen feltételek fennállását a bírósági úton való szerződésmódosítás megköveteli.” {8/2014. (III. 20.) ABH, Indokolás [90]}

[33] 4.6 A felek szerződési szabadságának korlátozására sokféle ok és megoldás ismert a jelenkor jogi szabályaiban (pl. a verseny fenntartásának biztosítása, a gyengébb pozícióban lévő fél védelme, szociális szempontok). Az állam a beavatkozás többféle eszközét választhatja. Irányadó az az álláspont, amelyet az Alkotmánybíróság a tartós szerződéses viszonyokban bekövetkezett változásokkal kapcsolatban fogadott el: a szerződéses viszonyokba való beavatkozás eszközének és módszerének megválasztásánál a törvényhozó feladata annak eldöntése, mikor kerül sor jogalkotásra [66/1995. (XI. 24.) AB határozat, ABH 1995, 333, 338-339.]. Egy esetleges jogszabály megalkotása után az Alkotmánybíróság feladata pedig nem a jogszabály célszerűségének, hatékonyságának, gazdaságosságának, igazságosságának vizsgálata lenne, mert ez nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe, hanem a jogalkotó felelőssége. [772/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 519, 522.; 26/1993. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1993, 196, 203.; 1094/B/2006. AB határozat, ABH 2008, 2536, 2570.]

[34] 4.7 Tehát elsősorban a jogalkotó kompetenciája az, hogy megítélje, vajon alapos és megfelelően súlyos alkotmányos oka van-e a közösségi médiaszolgáltatók működésének

véleménynyilvánítási szabadságot érintő kérdésekben való szabályozására és ha igen, akkor milyen módon. Az Alkotmánybíróság szerepe csupán arra korlátozódik, hogy kétség esetén megvizsgálja, hogy egy ilyen konkrét jogszabály kiállja-e az észszerűségi tesztet.

[35] 4.8 A fentiekkel összhangban kijelenthető, hogy az At. IX. cikkében foglalt véleménynyilvánítási szabadság, valamint az ahhoz kapcsolódó kommunikációs jogok mint demokratikus részvételt biztosító jogok nem rendelkeznek horizontális hatállyal; az állam kötelessége, hogy ezen jogok érvényesülése érdekében biztosítsa a megfelelő alkotmányos védelmet, ez azonban azt jelenti, hogy az állam „saját magától” védje meg az állampolgárok alapvető jogait, azaz pl. a túlzott büntető- és polgári jogi szankcióktól, cenzúrától, valamint az állami szervek tegyék lehetővé ezen kommunikációs jogok gyakorlását (pl. gyülekezés mint kollektív véleménynyilvánítási jog gyakorlásának biztosítása). Egy magánjogi jogalany szolgáltató azonban nem minősül alapjogi kötelezettnek ezen alapvető jogok tekintetében. Ennélfogva az Alkotmánybíróság a panaszt az At. IX. cikk (1) bekezdése tekintetében elutasítja.

[36] 5. Az Alkotmánybíróság a közösségi médiaszolgáltatók jelenlegi működésének alkotmányos kereteivel és összefüggéseivel kapcsolatban az alábbiakra hívja fel a figyelmet.

[37] 5.1 A közösségi média felületekre való regisztráció során a felhasználó elfogadja az Általános szerződési feltételekben foglaltakat. Valamennyi ÁSZF kiterjed azon események szabályozására, mikor a felhasználó olyan bejegyzést tesz közzé oldalán, amely mások jogait sértheti. Ilyen esetben a közösségi média felület fenntartójának áll jogában ezen bejegyzéseket eltávolítani, mások jogainak védelme érdekében a felhasználó szabad véleménynyilvánításhoz való jogát korlátozni. A felhasználó a regisztráció során ezen feltételeket elfogadta, így önként nagyobb mértékű korlátozás alá vetette szabad véleménynyilvánításhoz való jogát. Beleegyezését adta abba, hogy adott esetben (mások jogainak sérelme esetén) a fenntartó végezheti el a mérlegelést és dönthet a bejegyzés eltávolításáról. A felhasználó ezen esetben kifogással élhet a fenntartó felé, lehetősége van megvédeni álláspontját, ezentúl pedig bírósághoz fordulhat. Ez esetben egy szerződészegés történt, melynek megoldására a polgári peres eljárás a kijelölt út.

[38] 5.2 A közösségi médiaszolgáltató platformok ÁSZF-jeiben kivétel nélkül előírt követelmény az is, hogy amennyiben a magánvállalat érdekeit vagy jóhírnevét sértő tartalmat tesz közzé a felhasználó, abban az esetben a cég moderátora jogosult azt eltávolítani. Az indítványozó kérelmében maga is jelezte, hogy a posztja a szolgáltató számára esetlegesen sértő lehetett, azt a szolgáltató saját gazdasági érdekeire tekintettel távolította el, ahogyan az magáncégek tevékenységében nem kirívó lépés.

[39] 5.3 Az Alkotmánybíróság jelen határozatában nem tagadja, hogy hasonló esetekben komoly aggály merülhet fel a közösségi médiaszolgáltatók tevékenységével kapcsolatban. Tagadhatatlan, hogy napjainkban ezek a platformok olyan jelentős szerepet töltenek be a közélet alakításában, amely megkerülhetetlen tényezővé tette őket a közvélemény alakításában, az információ szabad áramlásában és a vélemények szabad kifejezésében. Ez utóbbi tekintetében az oldalak nagy látogatottságuk következtében olyan kiemelkedő szerepet töltenek be, hogy a széles néptömegek eléréséhez rendelkezésre álló jelenlegi leghatékonyabb eszköznek tekinthetők és így egyfajta “kapuvá” váltak a közéleti nyilvánosságban való aktív jelenlétéhez. A platform használatának szabályait a szolgáltató az ÁSZF-ben rögzíti, amelyet minden felhasználó a regisztráció során elfogad. Ugyanakkor az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy néhány óriás szolgáltató felvásárolta - esetenként

akár a versenyjogi szabályok megszegésével - a konkurens, kisebb, sokszor még kialakulófélben lévő szolgáltatókat. A nagy platformok úgy jöttek létre, hogy kihasználták az ágazat jellemzőiből adódó előnyöket és e platformok képviselik a mai közösségi média legfontosabb építőelemeit, továbbá a felhasználók közötti interakciók többsége is ezeken a platformokon valósul meg. Az információ szabad áramlása a felületek széleskörű elérhetőségének köszönhetően alapvetően üdvös változást hozott a vélemények szabad kinyilvánításának lehetőségében. Noha ez változatlanul igaz a platformok szolgáltatására, a vélemények önkényes korlátozásának befolyásolásának veszélye aggályos, hiszen az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata során rámutatott a véleményszabadság védelmének kiemelt fontosságára, miszerint "[a]z eszmék, nézetek szabad kifejtése, a megolgy népszerűtlen, vagy sajátos elképzelések szabad megnyilvánulása a fejlődni képes és valóban eleven társadalom létezésének alapfeltétele." [30/1992. (V. 26.) ABH]. Megfelelő garanciarendszer kialakítása tehát alkotmányjogilag megalapozott beavatkozás.

[40] 5.4 A 2020/0374(COD) számú európai közösségi szintű jogszabálytervezet versenyjogi szempontból közelíti meg a kérdést és kapuőrnek nevezve őket egy új fogalmat vezetett be ezekre a szolgáltatókra. A jogszabálytervezet indokolása szerint néhány nagy platform egyre inkább kapuként vagy kapuőrként szolgál az üzleti felhasználók és a végfelhasználók között; pozíciója állandósult és tartós, gyakran az alapvető platformszolgáltatásaik körül létrejött konglomerátum-ökoszisztémák eredményeként, ami megerősíti a meglévő belépési korlátokat. Noha ezen média platform szolgáltatók tagadhatatlanul minden korábbinál szélesebb körben biztosították a hozzáférést a társadalom különböző rétegeinek mind információhoz, mind szolgáltatásokhoz, mind az egyéni vállalkozáshoz határok nélkül az online térben, a beépített védelmi mechanizmusok (pl. notice-and-takedown) nem minden esetben bizonyultak kielégítőnek és egyre inkább felmerül a platformokat facilitáló vállalatok felelőssége. Ugyanez az analógia vonható meg a közszereplő, véleményközlő felhasználók és a végfelhasználók között is. Az Európai Unió döntéshozói felismerve ezt a problémát már kidolgozták az előbb említett javaslatot a digitális piacok szabályozásával kapcsolatban, ugyanis a monopolhelyzetbe került kapuőrnek minősülő szolgáltatók kiszolgáltatott helyzetbe hozzák az üzleti felhasználókat; mellettük azonban a közszereplőket, magánszemélyeket is, akik véleményt közölnek és a nyilvánosságot kívánják elérni a közösségi médián keresztül. Ezek a kapuőrök ugyanis jelentős hatást gyakorolnak a digitális piacokra történő belépésre, irányításuk alatt tartják azt, ugyanakkor be vannak ágyazódva e digitális piacokba, ami azzal jár, hogy számos üzleti felhasználó és véleményközlő nagy mértékben függ e kapuőröktől, ez pedig egyes esetekben az üzleti felhasználók és véleményközlők irányába tanúsított tisztességtelen magatartáshoz vezet.

[41] 5.5 Negatív hatást gyakorol továbbá az érintett alapvető platformszolgáltatások piacának megtámadhatóságára is. A tagállamok szabályozási kezdeményezései nem tudják ezeket a hatásokat teljes mértékben kezelni, és uniós szintű fellépés nélkül a belső piac széttagoztságához vezethetnek.

[42] A felhasználók jelenleg a diverzifikált piac hiányában kénytelenek elfogadni azokat az általános szerződési feltételeket, amelyek így a legtöbb platform esetében megegyeznek. Ennélfogva valóban keletkezett egy kvázi új hatalmi ág, amely az üzleti élet egyes szegmensei mellett a közélet, a közbeszéd alakulását döntően alakítja azáltal, hogy eldöntheti, melyik közlések juthatnak el a nagy nyilvánossághoz és melyek nem. Fel kell tehát ismerni, hogy a közösségi médiaszolgáltatók egy közösség életében olyan kulcsfontosságú szerepet töltenek be, hogy rendkívül káros, ha az ezzel járó hatalom és felelősség is egy néhány óriásvállalat kezében összpontosul.

[43] 5.6 Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint érdemi megoldást jelenthet a problémára egy hatékony versenyjogi szabályozás, amelynek kialakítása európai közösségi szinten jelenleg is folyamatban van. Ez elősegítené a diverz piac, a versengő szolgáltatók és így a sokszínű választási lehetőség létrejöttét, amely megoldást kínálna a fentebb felvázolt problémára azáltal, hogy a közszereplőknek, véleményközlő felhasználóknak - amennyiben egy platform valamilyen oknál fogva nem biztosítja a nagy nyilvánosságot - több, különböző szolgáltató által üzemeltetett és eltérő felhasználási feltételeket szabó felület állhatna rendelkezésükre.

[44] 6. Az Alkotmánybíróság döntései meghozatala során tekintettel van az európai, valamint a nemzetközi közösség jogszabályalkotási tendenciájára.

[45] 6.1 Ezen gyakorlat elengedhetetlen esetünkben az internetes közösségi média felületek alapjogi vonatkozásainak vizsgálatakor is, hiszen a kérdéses média platformok természetükből fakadóan figyelmen kívül hagyják a hagyományos államhatárokat, azokat átlépve adnak teret a véleménynyilvánítás különböző formáinak, így szabályozásuk is a nemzetközi kontextusban bír relevanciával.

[46] 6.2 Az Alkotmánybíróságnak jelen esetben arra kellett választ adnia, hogy a bíróság ítélete összhangban áll-e az At.-ben foglaltakkal, tehát, hogy sérült-e az Indítványozó valamely At.-ben biztosított joga azáltal, hogy a bíróság elutasította a keresetét; valamint, hogy a bíróság elutasításhoz vezető jogszabályértelmezése összhangban áll-e az Alaptörvénnyel. A kérdés megválaszolása érdekében kulcsfontosságú tisztázni a közösségi médiaszolgáltatók működését, csakis ezen keresztül érthető meg ugyanis konkrét síkon az ügy alapjogi vetülete. Az Alkotmánybíróság a közösségi médiaszolgáltatók jogi helyzetét, illetőleg polgári jogi felelősségét mindazonáltal kizárólag alkotmányjogi szempontból vizsgálja.

[47] 6.3 Mint az fentebb kifejtésre került, ezek a platformok természetükből adódóan országhatároktól, nemzetiségektől függetlenül működő entitások, így azok nemzethatáron belül való szabályozása több szempontból sem volna kielégítő válasz a fentebb vázolt alkotmányos dilemmákra. Az Alkotmánybíróság ezen határozatban is kifejtette saját hatáskörének korlátait és részletezte szerepét és feladatát az alkotmányos jelentőségű kérdések vizsgálata során. Nem vitatja ugyan, hogy az egyéni autonómia kiteljesedésére és a demokratikus közvélemény megteremtésének, fenntartásának a lehetőségére valós veszélyt jelenthet az ekkora befolyással bíró közösségi platformok potenciálisan önkényes korlátozó algoritmusa, illetve azt sem, hogy az említett szolgáltatók felé támasztott jogszabályi minimum garanciák nem feltétlen elegendőek az alapjogok védelmének biztosításához.

[48] Azonban az Abtv. 46. § (2) bekezdés c) pontjában foglalt jogalkotó általi mulasztással megvalósuló alaptörvény-ellenesség kimondását az Alkotmánybíróság nem tartja sem megalapozottnak, sem a felvetődött alkotmányjogi problémára adekvát válasznak. Az Alkotmánybíróság nem róhat irreális kötelezettséget az Országgyűlésre, illetőleg nem várhat el nemzeti szabályozást ott, ahol uniós szinten tervezeti státuszban van egy, a problémát lefedő kezdeményezés (a korábban említett 2020/0374(COD) számú európai közösségi szintű jogszabálytervezet). Mi több, az alakulóban lévő uniós szabályozásra tekintettel az Alkotmánybíróság nem tekinthet el azon alaptörvényi kötelezettségek felett sem a IX. cikk védelmében, melyeket az ország a harmonikus együttműködés érdekében önkéntesen vállalt a többi nemzettel. A Q) cikkből és az E) cikkből fakadó alkotmányos feladata Magyarországnak a magyar jog uniós és a nemzetközi joggal való harmonizációja, illetőleg az arra való törekvés. Így egy nemzeti szabályozás (a terület adta természetes komplikációktól függetlenül is) csorbítana a nemzetközi együttműködés hatékonyságán.

[49] Az Alkotmánybíróság felismerve ezen alkotmányos párbeszédben felmerülő szerepét jelen határozatában foglal állást.

Budapest, 2021. 09. 15.

.....
alkotmánybíró